Stuk **712** (2005-2006) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

9 februari 2006

ONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Bosnië-Herzegovina, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Sarajevo op 3 maart 2004

INHOUD

Blz.

1. Memorie van toelichting 3
2. Voorontwerp van decreet 11
3. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen 15
4. Advies van de Raad van State 19
5. Ontwerp van decreet 25

Bijlage: BLEU-overeenkomst 29

– Nederlandse tekst 31
– Engelse tekst 43

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN

ALGEMENE BESPREKING

1. Betekenis van de overeenkomst

Doel en opzet van de overeenkomst

In het algemeen staat de Vlaamse Regering positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsakkoorden, die van belang zijn voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Hoewel buitenlandse investeringen al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De doelstelling van een dergelijke overeenkomst is, naast het aanmoedigen van investeringen, het bieden van een garantie voor een maximale bescherming van de investeerder, zoals de waarborgen voor een billijke en rechtvaardige behandeling van de investering, de clausule van de meest begunstigde natie om discriminatie te voorkomen, een vergoedingsplicht bij onteigenende maatregelen en de vrije overmaking van inkomsten. Bovendien creëert zulke overeenkomst een eigen juridisch kader waarin investeringsgeschillen kunnen geregeld worden en waarbij de investeerder een beroep kan doen op internationale arbitrage.

De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. Overeenkomstig artikel 167 van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer ze uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsakkoorden die door de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) gesloten worden, werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep ‘Gemengde Verdragen’ (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 31 mei 1994 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. Dergelijke overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economisch beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd inzake de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico’s (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft. Het tweede en laatste artikel houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat ze in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van het partnerland

Institutionele en politieke gegevens

Bosnië-Herzegovina werd onafhankelijk op 6 april 1992. Het was van alle Joegoslavische republieken van oudsher het sterkst etnisch gemengd. Bosnische Serviërs wilden bij de Joegoslavische federatie blijven maar de Kroatische en Bosnische inwoners dachten daar anders over. Er brak een burgeroorlog uit die een massale bevolkingsverschuiving langs etnische lijnen teweegbracht. Campagnes van etnische zuiveringen gingen gepaard met ernstig geweld. De internationale gemeenschap probeerde herhaaldelijk een vredesovereenkomst tot stand te brengen, echter zonder succes.

In het najaar van 1995 startten in het Amerikaanse Dayton vredesonderhandelingen onder leiding van de Amerikaanse diplomaat Holbrooke. Op 21 november 1995 werd een akkoord bereikt waarin stond dat

Bosnië-Herzegovina bleef bestaan als één staat die gevormd wordt door drie etnische groepen en bestaat uit twee entiteiten, namelijk de Federatie van Bosnië-Herzegovina en de Republika Srspka. Een door de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) geleide internationale troepenmacht werd ingezet om toezicht te houden op de militaire naleving van de bepalingen van het Dayton-akkoord terwijl de Verenigde Naties (VN) een Hoge Vertegenwoordiger stuurden om de naleving van de civiele bepalingen te garanderen. Die Hoge Vertegenwoordiger heeft grote bevoegdheden waaronder het opleggen van wetten en het ontslaan van onwillige bestuurders.

De binnenlandse politiek wordt sinds 1996 gedomineerd door de economische, sociale en politieke wederopbouw en de toepassing van het Dayton-akkoord. Er wordt vooruitgang geboekt maar er blijft ook nog veel te wensen over.

Aanvankelijk domineerden de drie grote nationalistische partijen (Partij van de Democratische Actie SDA, Servische Democratische Partij SDS en Kroatische Democratische Unie HDZ) de politiek, maar de verkiezingen van 11 november 2000 leverden een krappe overwinning op van een aantal niet (of minder) op etnische basis opererende partijen. Op centraal niveau kwam een niet-nationalistische coalitie tot stand onder leiding van de Sociaal-Democratische Partij van Bosnië-Herzegovina (SDP). Zij noemde zich de 'Alliantie voor Verandering'. Haar resultaten bleven echter onder de verwachtingen, vooral wat betreft de economische ontwikkeling en het bevorderen van de werkgelegenheid.

De verkiezingen van 5 oktober 2002 werden voor het eerst door Bosnië-Herzegovina zelf georganiseerd en niet door de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). De SDP leed een zware nederlaag en de nationalistische partijen keerden samen terug in het Presidium. Na moeizame onderhandelingen kwam een nieuwe regering met de drie nationalistische partijen aan het bewind onder leiding van Adnan Terzic. In de Federatie werd een regering gevormd met vertegenwoordigers van de SDA, de HDZ en de Partij voor Bosnië-Herzegovina (SBiH). De Republika Srpska kreeg een regering van SDS, SDA en de Partij van Democratische Vooruitgang (PDP). Sinds februari 2005 regeert een coalitie van SDS en de Democratische Partij (SRDS) met de steun van onafhankelijken.

Eén van de belangrijkste initiatieven die de Hoge Vertegenwoordiger Ashdown sinds zijn aantreden genomen heeft, is een actieprogramma *'justice and jobs'* dat moet leiden tot een herstel van de rechtsstaat en in samenhang daarmee tot het bewerkstelligen van een sociaal-economische groei. De Hoge Vertegenwoordiger legt steeds minder wetgeving op. Hij gebruikt wel nog regelmatig zijn bevoegdheid om personen uit hun publieke functie te ontzetten. Eind juni 2004 werden 60 hooggeplaatste Bosnische Serviërs de laan uitgestuurd omdat zij onvoldoende samenwerkten met het Joegoslaviëtribunaal.

Begin november 2004 bood premier Adnan Terzic het ontslag van zijn centrale Bosnische regering aan nadat het parlement een wet op de belasting op de toegevoegde waarde (btw) goedgekeurd had die verschilde van hetgeen door de regering en de internationale financiële instellingen voorgesteld was.

Op 16 december 2004 zorgden nieuwe ontslagen voor grote onrust bij de Bosnische Serviërs die door Ashdown onder druk gezet werden om de hervormingen door te voeren die moeten leiden naar de afschaffing van de ministers van defensie en binnenlandse zaken in de twee entiteiten en naar de vorming van één leger en één politie op het centrale niveau. Verschillende ministers onder wie Dragan Mikerevic, de premier van de Republika Srpska, namen ontslag en sommige Bosnische Serviërs dreigden met een volledige afscheuring.

Begin februari 2005 raakte bekend dat de Bosnisch-Servische politie contact opgenomen had met de familie van de voormalige leider Radovan Karadzic om te onderhandelen over de overgave van de voormalige Bosnisch-Servische leider die aangeklaagd werd wegens oorlogsmisdaden, genocide, misdaden tegen de menselijkheid en inbreuken op de Conventie van Genève.

Op 29 maart 2005 werd Dragan Covic, etnisch Kroatisch lid van het presidium, ontslagen door Ashdown nadat hij voor de rechtbank gedaagd werd op beschuldiging van corruptie.

Bosnië-Herzegovina is een parlementaire democratie met een meerpartijenstelsel. De Grondwet is als bijlage 4 bij het akkoord van Dayton gevoegd. Er is een driekoppig Presidium dat bestaat uit een moslim, een Kroaat en een Serviër, die in hun eigen entiteit verkozen worden. Het voorzitterschap van het Presidium wijzigt om de acht maanden. De centrale regering is verantwoordelijk voor het buitenlands beleid, de defensie, de veiligheid, de buitenlandse handel, de economische betrekkingen, de monetaire politiek,

het transport en de telecommunicatie, de justitie, de mensenrechten en de vluchtelingen. Het Parlement bestaat uit twee kamers. Het Huis van Volkeren telt vijftien leden (vijf moslims, vijf Kroaten en vijf Serviërs) en in het Huis van Afgevaardigden zetelen 42 parlementairen (twee derde uit de Federatie en een derde uit de Republika Srspka). Zij worden verkozen voor een termijn van vier jaar. De rechterlijke structuur is gebaseerd op het Romeinse systeem. In het Grondwettelijk Hof – het hoogste orgaan – zetelen rechters uit de beide entiteiten en ook afgevaardigden van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

De beide entiteiten hebben een eigen president, een eigen regering en een eigen parlement, dat ook uit twee kamers bestaat. Zij hebben een eigen leger, maar staan onder het gezag van het Presidium. De Federatie van Bosnië-Herzegovina is verdeeld in tien kantons met elk een eigen parlement en een eigen bestuur. Het noordoostelijk district Brcko heeft een aparte status. Het staat onder het toezicht van de 'Brcko District Supervisor'.

In april 2002 werd met de ondertekening van het zogenaamde Mrakovica-Sarajevo-akkoord een compromis gesloten over een aantal constitutionele amendementen. In de Grondwet werd het principe opgenomen dat Bosnië-Herzegovina drie constituerende bevolkingsgroepen heeft. Die bepaling heeft verstrekkende gevolgen omdat de politieke vertegenwoordiging geregeld wordt van de drie bevolkingsgroepen in die gebieden waar zij een minderheid vormen.

Zowel de EU als de Verenigde Staten dringen aan op een grondwetsherziening. Zij vinden dat de huidige structuur onvoldoende efficiënt is en bovendien financieel onhoudbaar, en willen daarom een grotere centralisatie met meer macht voor het federale parlement en de federale eerste minister.

Begin oktober 2005 stemden de Bosnische Serviërs in met de politiehervorming die door de EU geëist werd. Het federale niveau wordt bevoegd voor alle politiezaken en de indeling in politiezones gebeurt op basis van veiligheidsoverwegingen in plaats van volgens politieke redenen. De politiediensten moeten onafhankelijk van de politici werken. Er is ook een akkoord over één leger en eengemaakte douanediensten.

Economische en sociale gegevens

Bosnië-Herzegovina was samen met Macedonië de armste deelrepubliek van het vroegere Joegoslavië. De economie werd gedomineerd door de zware industrie, de energie, de houtsector en de mijnbouw. De oorlog zorgde voor een daling van de economische activiteit met meer dan 70%. Na het einde van de burgeroorlog zorgde de internationale hulp voor een heropleving van de economie. In 1997 kon een groei van 36,6% genoteerd worden maar in de daaropvolgende jaren daalde het groeipercentage. De industrie die vóór de oorlog belangrijk was, is grotendeels verouderd of verdwenen en de landbouw is kleinschalig en ouderwets georganiseerd. De werkloosheid is zeer hoog en een systeem van werkloosheidsuitkeringen ontbreekt. Circa 20% van de vier miljoen inwoners leeft onder de armoedegrens. Veel hoger opgeleiden trekken dan ook naar het buitenland.

De oorlogsschade aan de materiële en sociale infrastructuur remde de overgang van een geleide economie naar een markteconomie. Om de noodzakelijke buitenlandse investeerders aan te trekken, moet werk gemaakt worden van een aantal structurele economische hervormingen. Enkel op die manier kan de afhankelijkheid van donoren afnemen en kan Bosnië-Herzegovina op eigen benen komen te staan. De Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) proberen de regering te bewegen om een noodzakelijke wetgeving op economisch gebied aan te nemen.

Langzaam maar zeker is Bosnië-Herzoginva aan een vernieuwing bezig. De groei is vrij stabiel op ongeveer 4%, de inflatie wordt laag gehouden, er is een vaste wisselkoers van de Konvertibele Marka (KM of BAM) met de euro, er vinden privatiseringen plaats en buitenlandse investeerders vinden hun weg naar het land.

De administratieve vereenvoudiging, het voortzetten van de privatisering, het stimuleren van de groei in de privésector, het milderen van het handelstekort, het wegwerken van parallelle structuren op de deelniveaus, het onder controle houden van de overheidsbegroting en het wegwerken van administratieve hindernissen, zijn de grootste uitdagingen voor de overheid.

De sleutelsectoren in Bosnië-Herzegovina zijn de zware industrie, de elektriciteitsproductie, de textielsector, de voedselverwerkende nijverheid, de bosbouw en de houtverwerking, de bouwsector, de landbouw, de telecommunicatie en de consultancydiensten.

Bosnië-Herzegovina is sterk afhankelijk van de invoer. Voor levensmiddelen hangt het land voor

meer dan twee derde af van de import. De handelsbalans is nog steeds zwaar deficitair. De belangrijkste exportproducten zijn afgewerkte producten, grondstoffen, machines en transportmateriaal. De invoer bestaat voornamelijk uit machines en transportmateriaal, afgewerkte producten en voeding. Kroatië, Servië en Montenegro, Duitsland, Italië en Slovenië zijn de voornaamste handelspartners.

De grote vluchtelingenstromen tijdens de oorlog hebben hun sporen achtergelaten. Nog altijd leeft een deel van de ontheemden in huizen die niet hun wettig eigendom zijn of in collectieve centra. Daarnaast kwamen tijdens de oorlog veel ontheemde dorpelingen terecht in de steden.

Het onderwijs en de gezondheidszorg, die vóór de oorlog een tamelijk goed niveau haalden, hebben zwaar onder die oorlog geleden.

De toestand van het milieu is ronduit slecht. De erfenis van een halve eeuw communisme zorgt in combinatie met de schade die de oorlog veroorzaakte en de slechte economische situatie, voor een groot aantal problemen op het vlak van afvalwater, luchtverontreiniging, bodemvervuiling en afvalverwerking. Er wordt een milieuregelgeving voorbereid die aansluit bij de normen van de Europese Unie (EU).

Bosnië-Herzegovina bekleedt de 68e plaats op de 'Human Development Index 2005' van de VN.

Mensenrechten

De Grondwet houdt de Federatie en de Republika Srpska verantwoordelijk voor de naleving van de burgerrechten door de verschillende instanties. Het Dayton-akkoord verplicht Bosnië-Herzegovina om de internationaal erkende mensenrechten na te leven.

De praktijk is echter enigszins anders. De vrijheid van godsdienst en van meningsuiting zijn niet altijd gegarandeerd. Berichtgeving in de media is niet altijd neutraal en objectief en inmenging door politieke partijen komt voor.

De meeste schendingen van de mensenrechten zijn gerelateerd aan de terugkeer van vluchtelingen en ontheemden, maar het aantal incidenten neemt wel af. Steeds vaker is het gebrek aan economisch perspectief een serieus obstakel voor de terugkeer.

Positieve ontwikkelingen betreffen de implementatie van de wet tot instelling van ombudspersonen en de invoering van een nieuw wetboek van strafrecht waarmee de doodstraf afgeschaft werd.

In zijn rapport 2005 maakt Amnesty International gewag van straffeloosheid voor daders van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid tijdens de periode 1992-1995, terwijl de slachtoffers en hun families niet naar de rechtbank kunnen stappen en schadevergoeding eisen. Duizenden 'verdwijningen' blijven onopgelost. Er is een gebrek aan samenwerking met het Joegoslaviëtribunaal, vooral in de Republika Srpska. De overheid leverde inspanningen door oorlogsmisdadigers in eigen land te berechten, maar die inspanningen waren onvoldoende. Ofschoon meer dan een miljoen vluchtelingen na de burgeroorlog naar huis teruggekeerd is, zijn er nog honderdduizenden die nog niet terugkeerden. In januari 2004 werd de Srebenica-commissie opgericht die een onderzoek moet instellen naar de massale mensenrechtenschendingen die plaatsvonden in juli 1995. In oktober 2004 bracht de commissie haar verslag uit. Daarin stonden de bewijzen dat de politie en gewapende krachten uit de Republika Srpska deelnamen aan de moord op 7800 niet-Serviërs na de val van Srebenica. Eind 2004 had de commissie zowat 1300 lichamen geïdentificeerd. In november 2004 verontschuldigde de regering van de Republika Srpska zich voor het eerst.

Buitenlands beleid

Bosnië-Herzegovina blijft sterk afhankelijk van de steun en de betrokkenheid van de internationale gemeenschap. Het lidmaatschap van de EU en de NAVO zijn de voornaamste streefdoelen.

Sinds 1996 wordt de stabiliteit en de veiligheid van Bosnië-Herzegovina in belangrijke mate gegarandeerd door de aanwezigheid van een door de NAVO geleide 'Stabilization Force' (SFOR). In juni 2004 besliste de NAVO op de top van Istanboel om eind 2004 de fakkel over te dragen aan de 'vredesmacht' van de EU (EUFOR). Dezelfde top was van mening dat Bosnië-Herzegovina nog niet voldoet aan de eisen om toe te treden tot het 'Partnerschap voor de vrede'. Begin december 2004 loste een EU-troepenmacht van 7000 militairen de NAVO-troepen af. Die troepenmacht moet waken over de verdere stabilisering van het land, de jacht op oorlogsmisdadigers organiseren, illegale wapens vernietigen, de strijd aanbinden tegen

de georganiseerde misdaad en het defensiesysteem hervormen. De opdracht loopt tot 2008 maar kan daarna verlengd worden.

In december 2003 publiceerde de Europese Commissie een studie over de haalbaarheid van een stabilisatie- en associatieakkoord tussen de EU en Bosnië-Herzegovina. Er werden 16 prioriteiten vastgelegd waaraan Bosnië-Herzegovina moest voldoen alvorens de onderhandelingen konden starten. Het ging onder andere over een betere implementatie van de wetgeving, een effectiever bestuur, het doorvoeren van economische hervormingen en een betere samenwerking met het Joegoslaviëtribunaal. De Bosnische regering heeft daarop een actieplan opgesteld. Eind oktober 2005 beval de Europese Commissie om onderhandelingen te starten. Op 21 november 2005 legden de EU-ministers van Buitenlandse Zaken het onderhandelingskader vast.

Bosnië-Herzegovina is begunstigde van door de EU verleende handelspreferenties. Het land doet ook mee aan het programma voor Zuid-Oost-Europa van de Europese Commissie (CARDS). In 2004 ontving het ongeveer 65 miljoen euro hulpgelden.

In 2002 trad Bosnië-Herzegovina toe tot de Raad van Europa.

De relaties met de buurlanden Kroatië en Servië en Montenegro zijn van zeer groot belang. Na de dood van de Kroatische president Tudjman in 1999 en de daaropvolgende machtswissel in 2000, zijn de betrekkingen met Kroatië aanzienlijk verbeterd. Na de val van president Milosevic zijn diplomatieke betrekkingen aangeknoopt met Servië en Montenegro. Bosnië-Herzegovina speelt een belangrijke rol in het 'South East European Cooperation Process' (SEECP).

Samenwerking met België en Vlaanderen

Bosnië-Herzegovina staat niet op de lijst van de partnerlanden voor internationale samenwerking. Toch gaf België sinds 1992 humanitaire hulp en steun voor de wederopbouw. Verder zijn er een aantal organisaties actief. In juli 2004 vroeg Ashdown voormalig Belgisch premier Martens om de commissie te leiden die de Bosnische politie moet hervormen.

Belgische militairen maakten deel uit van de vredesmacht. In november 2005 keerden de laatste Belgische deelnemers aan de EUFOR vervroegd terug.

Handel tussen Bosnië-Herzegovina en België en Vlaanderen

Jaar	Belgische uitvoer (in miljoen euro)	Vlaamse uitvoer (in miljoen euro)	Belgische invoer (in miljoen euro)
2000	25,2	20,1	7,5
2001	29,5	26,5	10,1
2002	28,5	23,6	7,1
2003	30,8	24,7	8,0
2004	37,3	27,5	8,9

Cijfers Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen en de Nationale Bank van België

Met 0,02% van de totale Vlaamse uitvoer, was Bosnië-Herzegovina in 2004 onze 96e afzetmarkt. Het aandeel van Vlaanderen in de Belgische uitvoer bedraagt ongeveer 80%. De belangrijkste uitvoerproducten zijn voertuigen, textiel en machines, terwijl de invoer vooral bestaat uit textiel en onedele metalen. Tijdens het eerste kwartaal van 2005 steeg de Vlaamse export met 3,23% maar Bosnië-Herzegovina zakte twee plaatsen op de lijst van uitvoerbestemmingen. Onze invoer nam toe met 13,13%.

In juni 2004 besloot de openbare kredietverzekeraar Delcredere om opnieuw exporttransacties te dekken met een krediettermijn van meer dan een jaar alsook speciale transacties. Bosnië-Herzegovina blijft ingedeeld in de hoogste premieklasse 7 en er geldt een landenplafond van 90 miljoen euro.

3. Ontstaan van de overeenkomst

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verscheidene overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen die geen lid waren van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Het gemengd karakter van die BLEU-overeenkomsten, die de betrokkenheid van de federale overheid en de drie gewesten impliceert, werd op 6 juli 1994 vastgelegd door de Interministeriële Conferentie voor het Buitenlands Beleid (ICBB).

De onderhandelingen tussen de delegaties van de BLEU en van Bosnië-Herzegovina vonden plaats in Brussel op 16 en 17 november 2000. Zij werden afgesloten met de parafering van de ontwerpteksten.

De ondertekening vond plaats in Sarajevo op 3 maart 2004.

SPECIFIEKE BESPREKING VAN DE OVEREENKOMST MET BOSNIË-HERZEGOVINA

1. Inhoud van de overeenkomst

De BLEU-typetekst

Reeds gedurende meer dan dertig jaar sluit de BLEU overeenkomsten met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), om de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen te realiseren. Daarom hebben de leden van de BLEU een tekst goedgekeurd die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard.

De onderhandelingen tussen de BLEU en Bosnië-Herzegovina vonden plaats vóór de invoering van de milieu- en arbeidsclausules. Die clausules komen bijgevolg niet in de overeenkomst voor.

De zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat (artikel 2 van de BLEU-typetekst). Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

De bescherming vindt men terug in de daaropvolgende artikelen. Artikel 3 bevat een bepaling van niet-discriminatie en van meest begunstigde natie. Het sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 4 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbaar nut, de veiligheid of het nationaal belang van de overeenkomstsluitende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoir is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van geweld.

Artikel 5 regelt de overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer tussen de overeenkomstsluitende partijen met een eventuele vergunning als principe geldt.

Artikel 6 voorziet een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van investeerders met deze nationaliteit, indien die partij of instelling schadevergoeding heeft uitbetaald aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

In artikel 8 worden de bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden, bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze standaardovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 9 en 11 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen inzake de interpretatie en de toepassing van deze standaardovereenkomst.

Indien een minnelijke schikking onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt artikel 9 dat door een arbitragerechtscollege een definitieve en bindende uitspraak over het geschil gedaan wordt. Geen enkele overeenkomstsluitende partij kan hierbij aanvoeren dat de investeerder vergoed wordt door een verzekering of garantie.

Artikel 11 bepaalt dat, na de mislukking van een minnelijke schikking via diplomatieke weg en via een gemengde commissie, een college van drie scheidsrechters aangesteld wordt. Elke partij duidt één scheidsrechter aan. Deze twee scheidsrechters duiden in onderling overleg een derde scheidsrechter als voorzitter van het college aan. Deze voorzitter is een onderdaan van een derde staat. Indien de scheidsrechters niet op deze wijze kunnen aangesteld worden, kan een partij dergelijk verzoek richten tot de voorzitter of ondervoorzitter van het Internationaal Gerechtshof. De uitspraken van het college van scheidsrechters zijn definitief en bindend.

Wat de bevordering van de investeringen betreft, kunnen nog de artikelen 7 en 10 vermeld worden, die de meest gunstige regels ervoor laten gelden. Artikel 7 bepaalt dit ten opzichte van de nationale wetgeving van de partijen en van de bestaande en toekomstige

internationale of andere overeenkomsten tussen de partijen. Artikel 10 voorziet de clausule van de meest begunstigde natie.

Artikel 12 stelt de investeringen die aan deze overeenkomst voorafgaan gelijk met die na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden eveneens beschermd.

Artikel 13 bepaalt de duur en de inwerkingtreding van deze overeenkomst. Een termijn van tien jaar geldt, die zonder voorafgaande opzegging stilzwijgend verlengd wordt. De standaardovereenkomst treedt een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging in werking.

Afwijkingen van de typetekst van de BLEU

De typetekst van de BLEU, door de Vlaamse Regering in 1994 goedgekeurd, werd door de Bosnische partner bijna volledig aanvaard. Alle basisprincipes van de BLEU werden dus goedgekeurd en in de tekst van de overeenkomst opgenomen.

De ondertekende tekst bevat slechts enkele afwijkingen, die hierna toegelicht worden. De meeste verschillen zijn slechts vormelijk. De inhoudelijke aanpassingen strekken er toe een ruimere mate van bescherming te bieden aan investeringen en zijn voor de BLEU aanvaardbaar.

In artikel 1.1 is er een uiteenlopende benadering in het definiëren van het begrip 'investeerder'. Voor wat België en Luxemburg betreft, wordt de definiëring van de typetekst volledig gevolgd. Voor Bosnië-Herzegovina echter zijn investeerders natuurlijke personen die volgens de in Bosnië-Herzegovina van kracht zijnde wetgeving de status hebben van onderdaan van Bosnië-Herzegovina voor zover hun vaste verblijfplaats of hoofdbedrijfszetel in Bosnië-Herzegovina gevestigd is of rechtspersonen die zijn opgericht in overeenstemming met de in Bosnië-Herzegovina van kracht zijnde wetgeving, waarvan de maatschappelijke zetel, het centrale bestuur of het hoofdkantoor op het grondgebied van Bosnië-Herzegovina gevestigd is.

De definitie van 'investeringen' in artikel 1.2 wordt aangevuld met 'intellectuele eigendomsrechten zoals auteursrechten en verwante rechten, rechten van industriële eigendom, technische werkwijzen, handelsmerken, handelsnamen, knowhow en goodwill' (artikel 1.2, punt d).

Artikel 1.4 dat het 'grondgebied' omschrijft, maakt een onderscheid tussen het grondgebied van België en Luxemburg en dat van Bosnië-Herzegovina dat ruimer omschreven wordt.

In artikel 3 over de 'bescherming van de investeringen' werden paragrafen 3 en 4 weggelaten. Die bepalingen komen aan bod in artikel 10 'Nationale behandeling en meest begunstigde natie'.

Artikel 4.3 bepaalt dat het bedrag van de schadeloosstelling – te betalen in geval van onteigening, nationalisatie of gelijkaardige maatregelen – overeenkomt met de marktwaarde van de investeringen op de dag voordat de maatregelen genomen werden of bekendgemaakt, naar gelang van welke situatie zich eerder voordoet.

In artikel 4.4 wordt gesteld dat aan investeerders die verliezen of schade lijden wegens oorlog of een ander gewapend conflict, revolutie, een nationale noodtoestand of opstand, oproer of ongeregeldheden, wat de restitutie, schadevergoeding, schadeloosstelling of een andere regeling betreft, een behandeling toegekend wordt die ten minste gelijk is aan die welke aan investeerders van de meest begunstigde natie verleend wordt.

In artikel 5.1 over 'overmakingen' wordt een punt f toegevoegd: 'uitkeringen die zijn toegewezen na het regelen van geschillen'.

In artikel 6.1 over 'subrogatie' wordt gesteld dat indien één der overeenkomstsluitende partijen of één van haar openbare instellingen een schadeloosstelling uitkeert aan haar eigen investeerders op grond van een voor een investering verleende waarborg of verzekeringsovereenkomst ter dekking van niet-commerciële risico's, de andere overeenkomstsluitende partij, onverminderd de in toepassing van artikel 11 van de overeenkomst verleende rechten, erkent dat de eerstgenoemde overeenkomstsluitende partij of de desbetreffende openbare instelling in de rechten van de investeerders getreden is.

In artikel 9.3 over de regeling van investeringsgeschillen werd het onderscheid op basis van de al dan niet toetreding tot het Verdrag van Washington van 1965 weggewerkt.

De verdragstekst over het toepassingsgebied (artikel 12) en de inwerkingtreding en duur van de overeenkomst (artikel 13) wordt explicieter geregeld dan in de BLEU-typetekst.

Zo stelt artikel 12 dat de bepalingen van de overeenkomst niet van toepassing zijn op vorderingen die verband houden met gebeurtenissen die plaatsvonden of vorderingen die geregeld werden vóór de inwerkingtreding van de overeenkomst.

In artikel 13 wordt een paragraaf 3 toegevoegd waarin staat dat de overeenkomst schriftelijk kan gewijzigd worden door de overeenkomstsluitende partijen. Ten aanzien van de inwerkingtreding van wijzigingen geldt dezelfde regeling als voor de inwerkingtreding van de overeenkomst, namelijk één maand na de datum waarop de akten van bekrachtiging uitgewisseld worden.

2. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

Op 13 april 2005 sloot de SERV zich aan bij het ontwerp van regeringsbeslissing.

3. Advies van de Raad van State

In zijn advies d.d. 13 oktober 2005 merkt de Raad van State op dat in de preambule gewag gemaakt wordt van de regeringen van België en Luxemburg, van de Vlaamse en Waalse regeringen en van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Het is de eerste keer dat de Raad daarover een opmerking maakt.

Het is wel zo dat de Raad in het verleden reeds opmerkte dat geen verdragen kunnen gesloten worden met de regering van een partnerland. De opeenvolgende Vlaamse ministers en hun administraties hebben de federale overheid daar trouwens meermaals attent op gemaakt.

Juridisch gezien heeft de Raad van State het bij het rechte eind. Verdragen worden inderdaad gesloten door de bevoegde organen van de uitvoerende macht, maar zij doen dat namens de rechtspersonen waarvan zij de uitvoerende macht zijn of voor wie zij optreden. Volgens artikel 167, §2, van de Grondwet sluit de Koning de verdragen, met uitzondering van die welke betrekking hebben op aangelegenheden waarvoor de raden van de gemeenschappen en gewesten bevoegd zijn. Die verdragen worden overeenkomstig artikel 167, §3, van de Grondwet gesloten door de gemeenschaps- en gewestregeringen. Verdragen verbinden evenwel niet enkel de verdragsluitende regering, maar de ganse rechtspersoon, de federale overheid, respectievelijk de gemeenschap of het gewest, met al zijn organen en instellingen.

De mening van de Raad van State dat de overeenkomst niet meer kan gewijzigd worden, wordt gedeeld. Er zal dan ook niet worden nagelaten om de opmerking van de Raad opnieuw onder de aandacht van de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken te brengen.

Een tweede opmerking van de Raad van State geldt het voorleggen aan het Vlaams Parlement van de Engelse tekst. Hoewel dat juridisch niet verplicht is, legt de Vlaamse Regering, naast de Nederlandse tekst, steeds de versie voor die in geval van geschillen over de interpretatie en de toepassing van de overeenkomst zal gehanteerd worden.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,

Fientje MOERMAN

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,

Geert BOURGEOIS

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Bosnië-Herzegovina, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Sarajevo op 3 maart 2004

De Vlaamse Regering,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

Na beraadslaging,

Besluit:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Bosnië-Herzegovina, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Sarajevo op 3 maart 2004, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,

Fientje MOERMAN

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,

Geert BOURGEOIS

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

SERV Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

Brussel, 13 april 2005
50/RVP/dp/BLEU3

Aan de heer BOURGEOIS Geert
Minister-president van de Vlaamse regering
Vlaams minister Bestuurszaken, Buitenlands Beleid,
Media & Toerisme
Emile Jacqmainlaan 20 - Alhambragebouw

1000 BRUSSEL

Betreft: principiële goedkeuring van het ontwerp van decreet houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Bosnië-Herzegovina, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Sarajevo op 3 maart 2004

Mijnheer de Minister,

De Raad heeft de teksten van bovenvermelde ontwerpdecreten ontvangen en doorgenomen en heeft zich op zijn bijeenkomst van 13 april aangesloten bij het ontwerp van de regeringsbeslissing.

In de hoop u hiermee van dienst te zijn geweest, tekenen wij,

met de meeste hoogachting,

Pieter Kerremans
Administrateur-generaal

Ilse Dielen
voorzitter

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 39.166/1

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 28 september 2005 door de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel verzocht haar, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Bosnië-Herzegovina, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Sarajevo op 3 maart 2004", heeft op 13 oktober 2005 het volgende advies gegeven:

1. In de preambule wordt als verdragsluitende partij gewag gemaakt van de Regering van het Koninkrijk België, zowel handelend in eigen naam als in naam van de Regering van het Groothertogdom Luxemburg en van de Vlaamse en de Waalse Regering en de Regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Alhoewel de tekst van de overeenkomst uiteraard niet meer kan worden gewijzigd, kan hier opnieuw de gelegenheid te baat worden genomen om erop te wijzen dat, zo verdragen weliswaar worden gesloten door de bevoegde organen van de uitvoerende macht [1], zij dat doen namens de rechtspersonen waarvan zij de uitvoerende macht zijn of voor wie zij optreden. De verdragsluitende partijen zijn hier dan ook de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de staat Bosnië-Herzegovina.

2. In fine van het verdrag, na artikel 13, wordt bepaald dat de Nederlandse, de Franse, de Bosnische/Kroatische/Servische en de Engelse tekst gelijkelijk authentiek zijn, doch dat in geval van verschil in uitlegging de Engelse tekst doorslaggevend is.

Het is derhalve raadzaam ook de Engelse tekst aan de leden van het Vlaams Parlement voor te leggen.

---

[1] Krachtens artikel 167, § 2, van de Grondwet is het overigens de Koning die de daarin bedoelde verdragen sluit.

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
	J. BAERT, J. SMETS,	staatsraden,
Mevrouw	A. BECKERS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. P. DEPUYDT, eerste auditeur-wnd. afdelingshoofd.

DE GRIFFIER,	DE VOORZITTER,
A. BECKERS	M. VAN DAMME

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Bosnië-Herzegovina, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Sarajevo op 3 maart 2004, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 13 januari 2006.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,

Fientje MOERMAN

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,

Geert BOURGEOIS

BIJLAGE

OVEREENKOMST

TUSSEN

DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE,

enerzijds,

EN

BOSNIË-HERZEGOVINA,

anderzijds,

INZAKE

DE WEDERZIJDSE BEVORDERING EN BESCHERMING

VAN INVESTERINGEN

OVEREENKOMST
TUSSEN
DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE,
enerzijds,
EN
BOSNIË-HERZEGOVINA,
anderzijds,
INZAKE
DE WEDERZIJDSE BEVORDERING EN BESCHERMING
VAN INVESTERINGEN

DE REGERING VAN HET KONINKRIJK BELGIË,
handelend mede in naam van
de Regering van het Grootherlogdom Luxemburg, krachtens bestaande overeenkomsten,
de Vlaamse Regering,
de Waalse Regering,
en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,
enerzijds,

en

BOSNIË-HERZEGOVINA,
anderzijds,

(hierna te noemen "de Overeenkomstsluitende Partijen"),

VERLANGENDE hun economische samenwerking te versterken door voor investeringen door investeerders van de ene Overeenkomstsluitende Partij gunstige voorwaarden te scheppen op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij,

IN HET BESEF dat wederzijdse bevordering en bescherming van dergelijke investeringen overeenkomstig deze Overeenkomst zullen leiden tot het stimuleren van de zakelijke initiatieven en de economische welvaart van beide Overeenkomstsluitende Partijen zullen verhogen,

ZIJN het volgende overeengekomen :

ARTIKEL 1

Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van deze Overeenkomst betekent de term :

1. "investeerder" :

   a) Wat het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg betreft :

      i) de "onderdanen", met name elk natuurlijk persoon die volgens de wetgeving van het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg wordt beschouwd als een onderdaan van het Koninkrijk België en van het Groothertogdom Luxemburg ;

      ii) de "ondernemingen", met name elke rechtspersoon die is opgericht in overeenstemming met de wetgeving van het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg en waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is op het grondgebied van het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg.

   b) Wat Bosnië-Herzegovina betreft :

      i) natuurlijke personen die volgens de in Bosnië-Herzegovina van kracht zijnde wetgeving de status hebben van onderdaan van Bosnië-Herzegovina voor zover hun vaste verblijfplaats of hoofdbedrijfszetel in Bosnië-Herzegovina gevestigd is ;

      ii) rechtspersonen die zijn opgericht in overeenstemming met de in Bosnië-Herzegovina van kracht zijnde wetgeving, waarvan de maatschappelijke zetel, het centrale bestuur of het hoofdkantoor op het grondgebied van Bosnië-Herzegovina gevestigd is.

2. "investeringen" : alle soorten vermogensbestanddelen en elke rechtstreekse of onrechtstreekse inbreng in speciën, natura of diensten, die worden geïnvesteerd of geherinvesteerd in welke economische sector ook.

   Als investeringen in de zin van deze Overeenkomst gelden in het bijzonder, doch niet uitsluitend :

   a) roerende en onroerende goederen, alsmede andere zakelijke rechten zoals hypotheken, retentierechten, pandrechten, rechten van vruchtgebruik en soortgelijke rechten ;

   b) aandelen, maatschappelijke aandelen en alle andere vormen van deelneming, met inbegrip van minderheidsdeelnemingen dan wel onrechtstreekse deelnemingen, in bedrijven die zijn opgericht op het grondgebied van een der Overeenkomstsluitende Partijen ;

   c) obligaties, tegoeden en gelijk welke prestatie die economische waarde heeft ;

   d) intellectuele eigendomsrechten als auteursrechten en naburige rechten, rechten van industriële eigendom, technische werkwijzen, handelsmerken, handelsnamen, know how en goodwill ;

   e) publiekrechtelijke of contractuele concessies, waaronder die tot het opsporen, ontwikkelen, winnen of exploiteren van natuurlijke rijkdommen.

Veranderingen in de rechtsvorm waarin vermogensbestanddelen en kapitaal werden geïnvesteerd of geherinvesteerd doen geen afbreuk aan de omschrijving ervan als "investering" als bedoeld in deze Overeenkomst.

3. "opbrengst" : de bedragen die een investering oplevert, en met name, doch niet uitsluitend, winst, rente, vermogensaanwas, dividenden, royalty's en honoraria, licentierechten en andere rechten.

4. "grondgebied" :

a) wat het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg betreft :

het grondgebied van het Koninkrijk België en het grondgebied van het Groothertogdom Luxemburg evenals de zeegebieden, d.w.z. de gebieden op en onder zee die zich voorbij de territoriale wateren van de betreffende Staten uitstrekken en waarin deze, overeenkomstig het internationaal recht, soevereine rechten en rechtsmacht uitoefenen met het oog op de opsporing, de winning en het behoud van de natuurlijke rijkdommen ;

b) wat Bosië-Herzegovina betreft :

het hele landgebied van Bosnië-Herzegovina, de territoriale zee, de gehele zeebodem en de ondergrond ervan en het luchtruim erboven, met inbegrip van het zeegebied dat zich voorbij de territoriale zee van Bosnië-Herzegovina uitstrekt en dat overeenkomstig de wetgeving van Bosnië-Herzegovina en in overeenstemming met het internationaal recht werd of zal worden aangewezen als een gebied waarin Bosnië-Herzegovina met betrekking tot de zeebodem, de ondergrond daarvan en de natuurlijke rijkdommen rechten kan uitoefenen.

ARTIKEL 2

Bevordering van investeringen

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij bevordert investeringen van investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij op haar grondgebied en laat zodanige investeringen toe in overeenstemming met haar wetgeving.

2. Elke Overeenkomstsluitende Partij staat het sluiten en uitvoeren van licentieovereenkomsten en overeenkomsten inzake commerciële, administratieve of technische bijstand toe, voor zover deze activiteiten verband houden met zodanige investeringen.

ARTIKEL 3

Bescherming van investeringen

1. Alle investeringen, zij het rechtstreekse of onrechtstreekse, door investeerders van een der Overeenkomstsluitende Partijen genieten op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij een eerlijke en rechtvaardige behandeling.

2. Onder voorbehoud van maatregelen die noodzakelijk zijn voor de handhaving van de openbare orde, genieten deze investeringen een voortdurende bescherming en zekerheid, met uitsluiting van elke onredelijke of discriminatoire maatregel die, in rechte of in feite, het beheer, de instandhouding, het gebruik, het genot of de liquidatie van deze investeringen zou kunnen belemmeren.

ARTIKEL 4

Ontneming en eigendomsbeperking

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij verbindt zich geen enkele maatregel tot onteigening of nationalisatie noch enige andere maatregel te treffen die tot gevolg heeft dat aan de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij rechtstreeks of onrechtstreeks de hun toebehorende investeringen op haar grondgebied worden ontnomen.

2. Wanneer om redenen van openbaar nut, veiligheid of nationaal belang van het bepaalde in het eerste lid moet worden afgeweken, dienen de volgende voorwaarden te worden vervuld :

   a) de maatregelen worden genomen met inachtneming van een behoorlijke rechtsgang ;

   b) de maatregelen zijn niet discriminatoir of in strijd met bijzondere verbintenissen ;

   c) de maatregelen gaan vergezeld van voorzieningen voor de betaling van een billijke en reële schadeloosstelling.

3. Het bedrag van de schadeloosstelling komt overeen met de marktwaarde van de investeringen op de dag voordat de maatregelen werden genomen of bekendgemaakt, naar gelang van welke situatie zich eerder voordoet.

   De schadeloosstelling wordt uitgekeerd in de munt van de Staat waarvan de investeerder onderdaan is of in een andere omwisselbare munt. Ze moet zonder vertraging worden betaald en moet vrij kunnen worden overgemaakt. Ze levert rente op tegen een gewone commerciële rentevoet vanaf de datum van de vaststelling van het bedrag tot de datum van uitbetaling.

4. Aan investeerders van de ene Overeenkomstsluitende Partij die verliezen dan wel schade lijden met betrekking tot hun investeringen wegens oorlog of een ander gewapend conflict, revolutie, een nationale noodtoestand of opstand, oproer of ongeregeldheden op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij, wordt door laatstgenoemde, wat de restitutie, schadevergoeding, schadeloosstelling of een andere regeling betreft, een behandeling toegekend die ten minste gelijk is aan die welke aan investeerders van de meest begunstigde natie wordt verleend.

5. Voor de in dit artikel behandelde kwesties verleent elke Overeenkomstsluitende Partij aan de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij een behandeling die ten minste gelijk is aan die welke investeerders van de meest begunstigde natie op haar grondgebied genieten en die in elk geval niet minder gunstig is dan de gebruikelijke regels van het internationaal recht.

ARTIKEL 5

Overmakingen

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij verleent de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij de toelating om alle met een investering verband houdende uitkeringen vrij over te maken. Deze omvatten in het bijzonder :

   a) bedragen bestemd om de investering tot stand te brengen, te behouden of uit te breiden ;

   b) bedragen bestemd voor het nakomen van contractuele verbintenissen, met inbegrip van de bedragen die nodig zijn voor de terugbetaling van leningen, royalty's en andere betalingen voortvloeiend uit licenties, franchises, concessies en andere soortgelijke rechten, alsmede de bezoldiging van het geëxpatrieerd personeel ;

   c) de opbrengst van investeringen ;

   d) de opbrengst van de gehele of gedeeltelijke liquidatie van de investeringen, met inbegrip van meerwaarden of verhogingen van het geïnvesteerd kapitaal ;

   e) de in toepassing van Artikel 4 uitgekeerde schadeloosstelling ;

   f) uitkeringen die zijn toegewezen na het regelen van geschillen.

2. De natuurlijke personen die onderdaan zijn van beide Overeenkomstsluitende Partijen, die uit hoofde van een investering door een investeerder van één der Overeenkomstsluitende Partijen toelating hebben gekregen om op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij te werken, is het tevens toegestaan een passend deel van hun verdiensten over te maken naar hun land van herkomst.

3. De overmakingen gebeuren in vrij inwisselbare munt, tegen de koers die op de datum van overmaking van toepassing is op contante transacties in de gebruikte munt.

4. Elke Overeenkomstsluitende Partij verleent de toelating die vereist is om de overmaking zonder onnodige vertraging uit te voeren, zonder andere lasten dan de gebruikelijke taksen en kosten.

5. De in dit artikel vermelde waarborgen zijn ten minste gelijk aan die welke worden toegestaan aan investeerders van de meest begunstigde natie.

ARTIKEL 6

Subrogatie

1. Indien één der Overeenkomstsluitende Partijen of één van haar openbare instellingen een schadeloosstelling uitkeert aan haar eigen investeerders op grond van een voor een investering verleende waarborg of verzekeringsovereenkomst ter dekking van niet-commerciële risico's, erkent de andere Overeenkomstsluitende Partij, onverminderd de in toepassing van artikel 11 van de Overeenkomst verleende rechten, dat de eerstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij of de desbetreffende openbare instelling in de rechten van de investeerders is getreden.

2. In verband met de overgedragen rechten kan de andere Overeenkomstsluitende Partij jegens de verzekeraar die in de rechten van de schadeloosgestelde investeerders is getreden, de verplichtingen laten gelden die wettelijk of contractueel op de investeerders rusten.

ARTIKEL 7

Toepasbare regels

Wanneer een vraagstuk omtrent investeringen wordt geregeld bij deze Overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene Overeenkomstsluitende Partij dan wel bij internationale overeenkomsten waarbij de Partijen partij zijn of op een later tijdstip kunnen worden, kunnen de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij aanspraak maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

ARTIKEL 8

Bijzondere Overeenkomsten

1. Investeringen waarvoor een bijzondere overeenkomst is gesloten tussen de ene Overeenkomstsluitende Partij en investeerders van de andere Partij zijn onderworpen aan de bepalingen van deze Overeenkomst en aan die van de bijzondere overeenkomst.

2. Elke Overeenkomstsluitende Partij verbindt zich de door haar aangegane verbintenissen ten aanzien van investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij te allen tijde na te komen.

ARTIKEL 9

Regeling van investeringsgeschillen

1. Van elk investeringsgeschil tussen een investeerder van de ene Overeenkomstsluitende Partij en de andere Overeenkomstsluitende Partij wordt schriftelijk kennis gegeven door de eerste Partij die een vordering instelt. De kennisgeving gaat vergezeld van een behoorlijk toegelichte nota.

   De Partijen dienen ernaar te streven geschillen in de mate van het mogelijke door onderhandeling te regelen, indien nodig door deskundig advies in te winnen van een derde partij of anders door middel van bemiddeling tussen de Overeenkomstsluitende Partijen langs diplomatieke weg.

2. Wanneer de bij het geschil betrokken partijen niet rechtstreeks tot een minnelijke schikking zijn gekomen of het geschil niet door bemiddeling langs diplomatieke weg hebben kunnen regelen binnen zes maanden na ontvangst van de kennisgeving, wordt het, naar keuze van de investeerder, voorgelegd aan hetzij de bevoegde rechtsmacht van de Staat waar de investering werd gedaan, hetzij aan internationale arbitrage.

Elke Overeenkomstsluitende Partij geeft daartoe haar voorafgaande en onherroepelijke toestemming elk geschil aan zodanige arbitrage te onderwerpen. Deze toestemming houdt in dat beide Partijen afstand doen van het recht om de uitputting van alle nationale administratieve en rechtsmiddelen te verzoeken.

3. In geval van internationale arbitrage, wordt het geschil naar keuze van de investeerder voorgelegd aan één van de volgende instellingen :

   - een scheidsgerecht ad hoc, ingesteld volgens de arbitrageregels van de Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht (U.N.C.I.T.R.A.L.) ;

   - het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (I.C.S.I.D.), dat is opgericht krachtens het Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten, dat op 18 maart 1965 te Washington voor ondertekening werd opengesteld ;

   - het Scheidsgerecht van de Internationale Kamer van Koophandel te Parijs ;

   - het Instituut voor Arbitrage van de Kamer van Koophandel in Stockholm.

   Indien wordt overgegaan tot de arbitrageprocedure op initiatief van een Overeenkomstsluitende Partij, verzoekt die Partij de betrokken investeerder schriftelijk het scheidsgerecht aan te wijzen waaraan het geschil zal worden voorgelegd.

4. Geen van de bij een geschil betrokken Overeenkomstsluitende Partijen, zal in enig stadium van de arbitrageprocedure of van de uitvoering van een scheidsrechterlijke uitspraak als verweer kunnen aanvoeren dat de investeerder die tegenpartij is bij het geschil, een vergoeding ter uitvoering van een in Artikel 6 van deze Overeenkomst vermelde verzekeringspolis of waarborg tegen niet-commerciële risico's die het geheel of een gedeelte van zijn verliezen dekt.

5. Het scheidsgerecht beslist op grond van het nationale recht, met inbegrip van de regels inzake wetsconflicten, van de Overeenkomstsluitende Partij die partij is bij het geschil en op het grondgebied waarvan de investering werd gedaan alsmede op grond van de bepalingen van deze Overeenkomst, van de bepalingen van de met betrekking tot de investering eventueel gesloten bijzondere overeenkomst en van de beginselen van internationaal recht.

6. De uitspraken van het scheidsgerecht zijn onherroepelijk en bindend voor de partijen bij het geschil. Elke Overeenkomstsluitende Partij verbindt zich ertoe ze uit te voeren overeenkomstig haar nationale wetgeving.

ARTIKEL 10

Nationale behandeling en meest begunstigde Natie

In alle aangelegenheden met betrekking tot de behandeling van investeringen genieten de investeerders van elke Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij de behandeling van meest begunstigde natie.

Met betrekking tot de werking, het beheer, het onderhoud, het gebruik, het genot, de verkoop of de vervreemding van investeringen dient elke Overeenkomstsluitende Partij investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij op haar grondgebied een behandeling toe te kennen die niet minder gunstig is dan de behandeling die wordt toegekend aan haar eigen investeerders of de investeerders van een andere Staat, zo laatstgenoemde behandeling gunstiger is.

Deze behandeling behelst geenszins de voorrechten die door een Overeenkomstsluitende Partij worden verleend aan investeerders van een derde Staat in het kader van diens lidmaatschap van of associatie met een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of enige andere vorm van regionale economische organisatie.

Het bepaalde in dit artikel is niet van toepassing op belastingzaken.

ARTIKEL 11

Geschillen tussen de Overeenkomstsluitende Partijen
betreffende
de uitlegging of toepassing van deze Overeenkomst

1. Geschillen betreffende de uitlegging of toepassing van deze Overeenkomst worden zoveel mogelijk langs diplomatieke weg beslecht.

2. Wanneer een geschil niet langs diplomatieke weg kan worden beslecht, wordt het voorgelegd aan een gemengde commissie bestaande uit vertegenwoordigers van beide Partijen. Deze Commissie komt op verzoek van de meest gerede Partij en zonder onnodige vertraging bijeen.

3. Indien de gemengde commissie het geschil niet kan regelen, wordt het op verzoek van een der Overeenkomstsluitende Partijen onderworpen aan een scheidsgerecht dat voor elk geval afzonderlijk op de volgende wijze wordt samengesteld :

   Elke Overeenkomstsluitende Partij benoemt een scheidsman binnen een tijdspanne van twee maanden vanaf de datum waarop een der Overeenkomstsluitende Partijen de andere Overeenkomstsluitende Partij in kennis heeft gesteld van haar voornemen het geschil aan arbitrage te onderwerpen. Binnen twee maanden na hun benoeming, benoemen de twee scheidsmannen in onderling overleg een onderdaan van een derde Staat tot voorzitter van het scheidsgerecht.

   Indien deze termijnen worden overschreden, kan een der Overeenkomstsluitende Partijen de President van het Internationale Gerechtshof verzoeken de noodzakelijke benoeming(en) te verrichten.

   Indien de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof onderdaan is van een Overeenkomstsluitende Partij of van een Staat waarmee een der Overeenkomstsluitende Partijen geen diplomatieke banden heeft of indien hij om een andere reden verhinderd is genoemde functie uit te oefenen, wordt de Vice-President van het Internationale Gerechtshof verzocht de benoeming(en) te verrichten.

4. Het aldus samengesteld scheidsgerecht stelt zijn eigen procedureregels vast. Het doet uitspraak bij meerderheid van stemmen ; de uitspraken zijn onherroepelijk en bindend voor de Overeenkomstsluitende Partijen.

5. Elke Overeenkomstsluitende Partij draagt de kosten van de door haar benoemde scheidsman. De kosten die voortvloeien uit de benoeming van de derde scheidsman en de ambtelijke kosten van het gerecht worden gelijkelijk door de Overeenkomstsluitende Partijen gedragen.

ARTIKEL 12

Toepassingsgebied

Deze Overeenkomst is eveneens van toepassing op investeringen die vóór of na de inwerkingtreding van deze Overeenkomst werden gedaan door investeerders van een Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij.

Het bepaalde in deze Overeenkomst is evenwel niet van toepassing op vorderingen die verband houden met gebeurtenissen die plaatshadden of vorderingen die werden geregeld vóór de inwerkingtreding van de Overeenkomst.

ARTIKEL 13

Inwerkingtreding en duur

1. Deze Overeenkomst treedt in werking een maand na de datum waarop de Overeenkomstsluitende Partijen de akten van bekrachtiging hebben uitgewisseld. Ze blijft van kracht gedurende een tijdvak van tien jaar.

   Tenzij ten minste zes maanden vóór de datum van het verstrijken van de geldigheidsduur door een van beide Overeenkomstsluitende Partijen mededeling van beëindiging is gedaan, wordt deze Overeenkomst stilzwijgend verlengd voor een tijdvak van tien jaar, met dien verstande dat elke Overeenkomstsluitende Partij zich het recht voorbehoudt de Overeenkomst te beëindigen met inachtneming van een opzegtermijn van ten minste zes maanden vóór de datum van het verstrijken van de lopende termijn van geldigheid.

2. Ten aanzien van investeringen die vóór de datum van beëindiging van de Overeenkomst zijn gedaan, blijft deze van kracht gedurende een tijdvak van tien jaar vanaf de datum van beëindiging.

3. Deze Overeenkomst kan schriftelijk door de Overeenkomstsluitende Partijen worden gewijzigd. Ten aanzien van de inwerkingtreding van wijzigingen geldt dezelfde procedure als voor de inwerkingtreding van deze Overeenkomst.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende vertegenwoordigers, daartoe naar behoren gemachtigd, deze Overeenkomst hebben ondertekend.

GEDAAN te Sarajevo, op 3 maart 2004, in twee oorspronkelijke exemplaren in de Nederlandse, de Franse, de Bosnische/Kroatische/Servische en de Engelse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek. In geval van verschil in uitlegging is de Engelse tekst doorslaggevend.

VOOR DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE :

Voor de Regering van het Koninkrijk België, handelend mede in naam van de Regering van het Groothertogdom Luxemburg :
Voor de Vlaamse Regering :
Voor de Waalse Regering :
Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering :

Louis MICHEL
Minister van Buitenlandse Zaken

VOOR BOSNIË-HERZEGOVINA :

Dragan DOKO
Minister van Buitenlandse Handel

AGREEMENT

BETWEEN

THE BELGO-LUXEMBOURG ECONOMIC UNION,

on the one hand,

AND

BOSNIA AND HERZEGOVINA,

on the other hand,

ON

THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION

OF INVESTMENTS

AGREEMENT
BETWEEN
THE BELGO-LUXEMBOURG ECONOMIC UNION,
on the one hand,
AND
BOSNIA AND HERZEGOVINA,
on the other hand,
ON
THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION OF INVESTMENTS

THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF BELGIUM,
acting both in its own name and in the name
of the Government of the Grand-Duchy of Luxembourg,
by virtue of existing agreements,
the Walloon Government,
the Flemish Government,
and the Government of the Region of Brussels-Capital,
on the one hand,

and

BOSNIA AND HERZEGOVINA,
on the other hand,

(hereinafter referred to as "the Contracting Parties"),

DESIRING to strengthen their economic cooperation by creating favourable conditions for investments by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party,

RECOGNIZING that the reciprocal promotion and protection of such investments under this Agreement will be conducive to the stimulation of business initiative and will increase economic prosperity of both Contracting Parties,

HAVE agreed as follows :

ARTICLE 1

Definitions

For the purpose of this Agreement :

1. The term "investors" shall mean :

   a) In respect of the Kingdom of Belgium and of the Grand-Duchy of Luxembourg :

      i) the "nationals", i.e. any natural person who, according to the legislation of the Kingdom of Belgium and of the Grand-Duchy of Luxembourg, is considered as a citizen of the Kingdom of Belgium and of the Grand-Duchy of Luxembourg respectively ;

      ii) the "companies", i.e. any legal person constituted in accordance with the legislation of the Kingdom of Belgium and of the Grand-Duchy of Luxembourg and having its registered office in the territory of the Kingdom of Belgium and of the Grand-Duchy of Luxembourg respectively.

   b) In respect of Bosnia and Herzegovina :

      i) physical persons deriving their status as Bosnia and Herzegovina citizens from the law in force in Bosnia and Herzegovina if they have permanent residence or main place of business in Bosnia and Herzegovina ;

      ii) legal persons established in accordance with the laws in force in Bosnia and Herzegovina, which have their registered seat, central management or main place of business in the territory of Bosnia and Herzegovina.

2. The term "investments" shall mean any kind of assets and any direct or indirect contribution in cash, in kind or in services, invested or reinvested in any sector of economic activity.

   The following shall more particularly, though not exclusively, be considered as investments for the purpose of this Agreement :

   a) movable and immovable property as well as any other rights in rem, such as mortgages, liens, pledges, usufruct and similar rights ;

   b) shares, corporate rights and any other kind of shareholdings, including minority or indirect ones, in companies constituted in the territory of one Contracting Party ;

   c) bonds, claims to money and to any performance having an economic value ;

   d) intellectual property rights such as copyrights and related rights, industrial property rights, technical processes, trade marks, trade names, know-how and goodwill ;

   e) concessions granted under public law or under contract, including concessions to explore, develop, extract or exploit natural resources.

   Changes in the legal form in which assets and capital have been invested or reinvested shall not affect their designation as "investments" for the purpose of this Agreement.

3. The term "returns" shall mean the proceeds of an investment and shall include in particular, though not exclusively, profits, interests, capital increases, dividends, royalties and fees, licences fees and other payments.

4. The term "territory" shall mean :

a) In respect of the Kingdom of Belgium and the Grand-Duchy of Luxembourg :

the territory of the Kingdom of Belgium and the territory of the Grand-Duchy of Luxembourg, as well as the maritime areas, i.e. the marine and underwater areas which extend beyond the territorial waters of the States concerned and upon which they exercise, in accordance with international law, their sovereign rights and their jurisdiction for the purpose of exploring, exploiting and preserving natural resources.

b) In respect of Bosnia and Herzegovina :

all land territory of Bosnia and Herzegovina, its territorial sea, whole bed and subsoil and airspace above, including any maritime area situated beyond the territorial sea of Bosnia and Herzegovina which has been or might in the future be designated under the law of Bosnia and Herzegovina in accordance with international law as an area within which Bosnia and Herzegovina may exercise rights with regard to the seabed and subsoil and the natural resources.

ARTICLE 2

Promotion of investments

1. Each Contracting Party shall promote investments in its territory by investors of the other Contracting Party and shall accept such investments in accordance with its legislation.

2. In particular, each Contracting Party shall authorize the conclusion and the fulfilment of licence contracts and commercial, administrative or technical assistance agreements, as far as these activities are in connection with such investments.

ARTICLE 3

Protection of investments

1. All investments, whether direct or indirect, made by investors of one Contracting Party shall enjoy a fair and equitable treatment in the territory of the other Contracting Party.

2. Except for measures required to maintain public order, such investments shall enjoy continuous protection and security, i.e. excluding any unjustified or discriminatory measure which could hinder, either in law or in practice, the management, maintenance, use, possession or liquidation thereof.

ARTICLE 4

Deprivation and limitation of ownership

1. Each Contracting Party undertakes not to adopt any measure of expropriation or nationalization or any other measure having the effect of directly or indirectly dispossessing the investors of the other Contracting Party of their investments in its territory.

2. If reasons of public purpose, security or national interest require a derogation from the provisions of paragraph 1, the following conditions shall be complied with :

   a) the measures shall be taken under due process of law ;

   b) the measures shall be neither discriminatory, nor contrary to any specific commitments ;

   c) the measures shall be accompanied by provisions for the payment of an adequate and effective compensation.

3. Such compensation shall amount to the actual value of the investments on the day before the measures were taken or became public, whichever is earlier.

   Such compensation shall be paid in the currency of the State of which the investor is a national or in any other convertible currency. It shall be paid without delay and shall be freely transferable. It shall bear interest at the normal commercial rate from the date of the determination of its amount until the date of its payment.

4. Investors of one Contracting Party whose investments suffer losses including damages owing to war or other armed conflict, revolution, a state of national emergency or revolt, insurrection or riot, in the territory of the other Contracting Party shall be granted by the latter Contracting Party a treatment, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, at least equal to that which the latter Contracting Party grants to the investors of the most favoured nation.

5. In respect of matters dealt with in this Article, each Contracting Party shall grant to the investors of the other Contracting Party a treatment which shall at least be equal to that granted in its territory to the investors of the most favoured nation. This treatment shall in no case be less favourable than that recognized under international law.

ARTICLE 5

Transfers

1. Each Contracting Party shall grant to investors of the other Contracting Party the free transfer of all payments relating to an investment, including more particularly :

   a) amounts necessary for establishing, maintaining or expanding the investment ;

   b) amounts necessary for payments under a contract, including amounts necessary for repayment of loans, royalties and other payments resulting from licences, franchises, concessions and other similar rights, as well as salaries of expatriate personnel ;

   c) returns from investments ;

d) proceeds from the total or partial liquidation of investments, including capital gains or increases in the invested capital ;

e) compensation paid pursuant to Article 4 ;

f) payments arising out of the settlement of the disputes.

2. The nationals of each Contracting Party who have been authorized to work in the territory of the other Contracting Party in connection with an investment shall also be permitted to transfer an appropriate portion of their earnings to their country of origin.

3. Transfers shall be made in a freely convertible currency at the rate applicable on the day transfers are made to spot transactions in the currency used.

4. Each Contracting Party shall issue the authorizations required to ensure that the transfers can be made without undue delay, with no other expenses than the usual taxes and costs.

5. The guarantees referred to in this Article shall at least be equal to those granted to the investors of the most favoured nation.

ARTICLE 6

Subrogation

1. If one Contracting Party or any public institution of this Party pays compensation to its own investors pursuant to a guarantee or a contract of insurance against non-commercial risks providing coverage for an investment, the other Contracting Party shall recognize, notwithstanding its rights under Article 11 of this Agreement, that the former Contracting Party or the public institution concerned is subrogated into the rights of the investors.

2. As far as the transferred rights are concerned, the other Contracting Party shall be entitled to invoke against the insurer who is subrogated into the rights of the indemnified investors the obligations of the latter under law or contract.

ARTICLE 7

Applicable regulations

If an issue relating to investments is covered both by this Agreement and by the national legislation of one Contracting Party or by international conventions, existing or to be subscribed to by the Parties in the future, the investors of the other Contracting Party shall be entitled to avail themselves of the provisions that are the most favourable to them.

ARTICLE 8

Specific Agreements

1. Investments made pursuant to a specific agreement concluded between one Contracting Party and investors of the other Party shall be covered by the provisions of this Agreement and by those of the specific agreement.

2. Each Contracting Party undertakes to ensure at all times that the commitments it has entered into vis-à-vis investors of the other Contracting Party shall be observed.

ARTICLE 9

Settlement of investment disputes

1. Any investment dispute between an investor of one Contracting Party and the other Contracting Party shall be notified in writing by the first party to take action. The notification shall be accompanied by a sufficiently detailed memorandum.

   As far as possible, the Parties shall endeavour to settle the dispute through negotiations, if necessary by seeking expert advice from a third party, or by conciliation between the Contracting Parties through diplomatic channels.

2. In the absence of an amicable settlement by direct agreement between the parties to the dispute or by conciliation through diplomatic channels within six months from the notification, the dispute shall be submitted, at the option of the investor, either to the competent jurisdiction of the State where the investment was made, or to international arbitration.

   To this end, each Contracting Party agrees in advance and irrevocably to the settlement of any dispute by this type of arbitration. Such consent implies that both Parties waive the right to demand that all domestic, administrative or judiciary remedies be exhausted.

3. In case of international arbitration, the dispute shall be submitted for settlement by arbitration to one of the hereinafter mentioned organizations, at the option of the investor :

   - an ad hoc arbitral tribunal set up according to the arbitration rules laid down by the United Nations Commission on International Trade Law (U.N.C.I.T.R.A.L.) ;

   - the International Centre for the Settlement of Investment Disputes (I.C.S.I.D.), set up by the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States, opened for signature at Washington on March 18, 1965 ;

   - the Arbitral Court of the International Chamber of Commerce in Paris ,

   - the Arbitration Institute of the Chamber of Commerce in Stockholm.

   If the arbitration procedure has been introduced upon the initiative of a Contracting Party, this Party shall request the investor involved in writing to designate the arbitration organization to which the dispute shall be referred.

4. At any stage of the arbitration proceedings or of the execution of an arbitral award, none of the Contracting Parties involved in a dispute shall be entitled to raise as an objection the fact that the investor who is the opposing party in the dispute has received compensation totally or partly covering his losses pursuant to an insurance policy or to the guarantee against non-commercial risks provided for in Article 6 of this Agreement.

5. The arbitral tribunal shall decide on the basis of the national law, including the rules relating to conflicts of law, of the Contracting Party involved in the dispute in whose territory the investment has been made, as well as on the basis of the provisions of this Agreement, of the terms of the specific agreement which may have been entered into regarding the investment, and of the principles of international law.

6. The arbitral awards shall be final and binding on the parties to the dispute. Each Contracting Party undertakes to execute the awards in accordance with its national legislation.

ARTICLE 10

National treatment and most favoured Nation

In all matters relating to the treatment of investments the investors of each Contracting Party shall enjoy most-favoured-nation treatment in the territory of the other Party.

With respect to the operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposal of investments, each Contracting Party shall accord, on its territory, to investors of the other Contracting Party, treatment no less favourable than that granted to its own investors or to investors of any other State if the latter is more favourable.

This treatment shall not include the privileges granted by one Contracting Party to investors of a third State by virtue of its participation or association in a free trade zone, customs union, common market or any other form of regional economic organisation.

The provisions of this Article do not apply to tax matters.

ARTICLE 11

Disputes between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement

1. Any dispute relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled as far as possible through diplomatic channels.

2. In the absence of a settlement through diplomatic channels, the dispute shall be submitted to a joint commission consisting of representatives of the two Parties ; this commission shall convene without undue delay at the request of the first party to take action.

3. If the joint commission cannot settle the dispute, the latter shall be submitted, at the request of either Contracting Party, to an arbitration court set up as follows for each individual case :

Each Contracting Party shall appoint one arbitrator within a period of two months from the date on which either Contracting Party has informed the other Party of its intention to submit the dispute to arbitration. Within a period of two months following their appointment, these two arbitrators shall appoint by mutual agreement a national of a third State as chairman of the arbitration court.

If these time limits have not been complied with, either Contracting Party shall request the President of the International Court of Justice to make the necessary appointment(s).

If the President of the International Court of Justice is a national of either Contracting Party or of a State with which one of the Contracting Parties has no diplomatic relations or if, for any other reason, he cannot exercise this function, the Vice-President of the International Court of Justice shall be requested to make the appointment(s).

4. The court thus constituted shall determine its own rules of procedure. Its decisions shall be taken by a majority of the votes ; they shall be final and binding on the Contracting Parties.

5. Each Contracting Party shall bear the costs resulting from the appointment of its arbitrator. The expenses in connection with the appointment of the third arbitrator and the administrative costs of the court shall be borne equally by the Contracting Parties.

ARTICLE 12

Scope of application

This Agreement shall be applicable to investments made before or after its entry into force by investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party.

However, the provisions of this Agreement shall not apply to claims arising out of events which occurred, or claims, which had been settled prior to its entry into force.

ARTICLE 13

Entry into force and duration

1. This Agreement shall enter into force one month after the date of exchange of the instruments of ratification by the Contracting Parties. The Agreement shall remain in force for a period of ten years.

   Unless notice of termination is given by either Contracting Party at least six months before the expiry of its period of validity, this Agreement shall be tacitly extended each time for a further period of ten years, it being understood that each Contracting Party reserves the right to terminate the Agreement by notification given at least six months before the date of expiry of the current period of validity.

2. Investments made prior to the date of termination of this Agreement shall be covered by this Agreement for a period of ten years from the date of termination.

This Agreement may be amended in writing between the Contracting Parties. Any amendment shall enter into force under the same procedure required for entering into force of the present Agreement.

N WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, duly authorized thereto, have signed his Agreement.

DONE at Sarajevo, on the 3 day of March 2004, in wo original copies, each in the Bosnian/Croatian/Serbian and the French, Dutch and English nguages, all texts being equally authentic. The text in the English language shall prevail in case of ifference of interpretation.

FOR THE BELGO-LUXEMBURG ECONOMIC UNION :

For the Government of the Kingdom of Belgium, acting both in its own name and in the name of the Government of the Grand-Duchy of Luxemburg :
For the Walloon Government :
For the Flemish Government :
For the Government of the Region of Brussels-Capital :

FOR BOSNIA AND HERZEGOVINA :